

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Zielonej Górze

LZG.410.002.01.2021

Pan
Marek Kołodziejczyk
Burmistrz Cybinki
ul. Szkolna 5
69-108 Cybinka

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/066 – Zabezpieczenie wód powierzchniowych i podziemnych
przez zanieczyszczeniem ściekami komunalnymi pochodzącymi z obszarów nieskanalizowanych

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Zielonej Górze
ul. Podgórna 9a, 65-213 Zielona Góra
T +48 68 410 66 00, F +48 68 410 66 39
lzg@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Miejski w Cybince, ul. Szkolna 5, 69-108 Cybinka (dalej: <i>Urząd, UM</i> lub <i>Gmina</i>)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Marek Kołodziejczyk, Burmistrz Cybinki, od 8 grudnia 2014 r. (dalej: <i>Burmistrz</i>)
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Zapewnienie infrastruktury niezbędnej do odbierania i oczyszczania ścieków komunalnych. 2. Przygotowanie urzędu gminy do realizacji zadań związanych z odbieraniem i oczyszczaniem ścieków powstałych na terenach nieskanalizowanych. 3. Działania podejmowane przez organy gminy w celu egzekwowania od właścicieli nieruchomości niepodłączonych do kanalizacji obowiązku wyposażenia nieruchomości w zbiornik bezodpływowy oraz opróżniania tych zbiorników. 4. Działania podejmowane przez organy gminy w celu egzekwowania przestrzegania obowiązków od przedsiębiorców prowadzących usługi opróżniania zbiorników i transportu nieczystości ciekłych.
Okres objęty kontrolą	Lata 2019-2021 ¹ .
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Zielonej Górze
Kontroler	Paweł Pawlak, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LZG/15/2021 z 15 marca 2020 r. (akta kontroli str. 1-2, 195-196)

¹ Do dnia zakończenia czynności kontrolnych tj. 10 marca 2021 r., z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem; dalej także: kontrolowany okres.

² Dz. U. z 2020 r. poz. 1200 ze zm. (dalej: *ustawa o NIK*).

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Ze względu na opisane niżej nieprawidłowości dotyczące sposobu organizacji i nadzoru nad usuwaniem i oczyszczaniem ścieków na obszarach nieskanalizowanych, NIK negatywnie ocenia działania Gminy w zakresie stanowiącym przedmiot niniejszej kontroli.

UZASADNIENIE OCENY OGÓLNEJ

Gmina nie zapewniała infrastruktury niezbędnej do odbioru od mieszkańców i oczyszczenia wytworzonych na jej terenie nieczystości ciekłych, co w znacznym stopniu ograniczało możliwość prowadzenia prawidłowej gospodarki ściekowej. Własna stacja zlewna oraz oczyszczalnia ścieków nie pozwalały na oczyszczenie wszystkich ścieków powstałych na terenie Gminy, zwłaszcza ścieków pochodzących ze zbiorników bezodpływowych. Oczyszczalnia umożliwiała przyjęcie jedynie 35% szacunkowej ilości wszystkich ścieków wytworzonych na obszarach nieskanalizowanych dostarczonych taborem asenizacyjnym⁴.

Z 801 nieruchomości usytuowanych na terenach nieskanalizowanych, na koniec 2020 r. według ewidencji 56,8% było wyposażonych w zbiornik bezodpływowy lub przydomową oczyszczalnię ścieków, z czego tylko 21,3% właścicieli posiadało zawarte umowy na usługi ich opróżniania. W przypadku pozostałych nieruchomości Urząd nie posiadał informacji, co do rodzaju wyposażenia. Na podkreślenie zasługuje jednak to, że w Gminie podejmowane są działania w celu poprawy wydolności istniejącej infrastruktury ściekowej.

Urząd nie był przygotowany do realizacji zadań w zakresie gospodarki ściekowej, bowiem żadnej z komórek organizacyjnych ani żadnemu z pracowników, nie zostały przypisane konkretne zadania w tym zakresie. Posiadana przez Urząd ewidencja zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków prowadzona była niekompletna, obejmowała ok. 57 % nieruchomości na terenach nieskanalizowanych i nie zawierała pełnych informacji o częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych, co uniemożliwiało wykorzystanie jej w celu przewidzianym w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach⁵.

Gmina, mimo obowiązku wynikającego z art. 6 ust. 5a uocp, w ograniczonym zakresie przeprowadzała kontrole zawarcia przez właścicieli nieruchomości umów na usługi opróżniania zbiorników bezodpływowych i wywóz nieczystości ciekłych oraz dowodów uiszczania opłat za te usługi. Nie wydawano również decyzji o zastępczych wywozach nieczystości z nieruchomości, których właściciele nie zawarli ww. umowy.

Podmioty prowadzące działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości na terenie Gminy co do zasady terminowo składały kwartalne sprawozdania, jednak w Urzędzie nie weryfikowano rzetelnie zawartych w nich danych.

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Stan na koniec 2020 r.

⁵ Dz. U. z 2021 r. poz. 888, ze zm., dalej: uocp.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁶ kontrolowanej działalności

1. Gminna infrastruktura służąca do odbioru ścieków komunalnych.

Opis stanu faktycznego

1.1. W kontrolowanym okresie zadania własne samorządu w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków w Gminie wykonywał utworzony 18 grudnia 2013 r. Zakład Usług Komunalnych Cybinka Sp. z o.o. (dalej: ZUK lub *Spółka*). ZUK zajmował się również m.in. modernizacją urządzeń oraz sieci kanalizacyjnej na terenie gminy i odprowadzaniem ścieków oraz zaopatrzeniem w wodę mieszkańców.

Miejscowości Cybinka i Bieganów były skanalizowane w blisko 100%, natomiast pozostałe miejscowości⁷ na obszarze Gminy nie zostały skanalizowane. Liczba nieruchomości niepodłączonych do kanalizacji na koniec 2020 r. wynosiła 801 przy łącznej liczbie budynków 1.532 (wg SG-01). Obszary nieskanalizowane na koniec 2020 r. zamieszkiwało 3.295 osób, tj. 50,7%. Ścieki z kanalizacji sanitarnej odprowadzane były do jedynej czynnej na terenie Gminy stacji zlewnej na oczyszczalni ścieków w Bieganowie obsługiwanej przez ZUK.

W okresie objętym kontrolą w Gminie Cybinka dokonano m.in. modernizacji oczyszczalni ścieków⁸.

(akta kontroli str. 31-53, 65-71, 173-180)

Liczba mieszkańców zameldowanych na pobyt stały i czasowy na koniec 2019 r. wynosiła 6.517 osób, a na koniec 2020 r. 6.501. Stopień zwodociągowania Gminy wyniósł ok. 98%⁹. Zużycie wody¹⁰ w 2019 r. wyniosło 214,0 tys. m³, a w 2020 r. 215,1 tys. m³, z czego na terenach nieskanalizowanych odpowiednio 93,0 tys. m³ i 91,3 tys. m³.

Szacunkowa ilość ścieków¹¹ powstałych na terenie Gminy wyniosła w 2019 r. 171,2 tys. m³ i w 2020 r. 172,1 tys. m³. Łączna ilość ścieków¹² odprowadzona systemem

⁶ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁷ Białków, Rąpice, Urad, Grzmiąca, Drzeniów, Sądów, Radzików, Kłopot, Maczków, Rybojedzko, Krzesin, Mielesznica, Koziczyn, Tawęcina.

⁸ Realizacja projektu pn.: „Modernizacja oczyszczalni ścieków wraz z budową sieci kanalizacji sanitarnej w aglomeracji Cybinka” Działanie: 4.3 Gospodarka wodno-ściekowa współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Lubuskie 2020. Głównym celem projektu była poprawa dostępu do dobrej jakości infrastruktury kanalizacyjnej na obszarze Gminy Cybinka. Nakłady całkowite projektu wyniosły ogółem 3.211.743,60 zł, w tym koszty kwalifikowalne wynoszą 2.408.474,00 zł.

Realizacja inwestycji w ramach działania „Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich” poddziałanie „Wsparcie inwestycji związanych z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycji w energię odnawialną i w oszczędzanie energii” operacja typu „Gospodarka wodno-ściekowa”.

Celem projektu była poprawa dostępu do infrastruktury wodno-ściekowej oraz wzrost jakości gospodarki wodno-ściekowej w Gminie Cybinka poprzez wykonanie 2 Stacji Uzdatniania Wody w Radzikowie i Rąpicach oraz poprzez budowę oczyszczalni ścieków dla budynku przedszkola w miejscowości Rąpice.

Planowane całkowite koszty ogółem wynoszą 2.556.710,76 zł brutto.

Inwestycja realizowana w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Lubuskie 2020, Osi Priorytetowej 2 Rozwój Cyfrowy. Zakład Usług Komunalnych Cybinka Sp. z o. o. jest jednym z 18 partnerów, którzy realizują ww. projekt a łączna wartość projektu to 29.973.434,50 zł. Wartość dofinansowania przeznaczona na Cybinkę to kwota prawie 1.300.000,00 zł, pozostała część czyli tzw. wkład własny pochodzi z budżetu Gminy Cybinka.

Podpisana umowa dotyczyła wdrożenia kompletnego systemu do zdalnego odczytu wodomierzy. Okres realizacji 2019 - 2020 r.

⁹ 98,43%

¹⁰ Sprzedaż wody do gospodarstw na potrzeby bytowe.

¹¹ Określona poprzez pomniejszenie ilości wody o szacunkowe bezzwrotne zużycie wody w proporcji 20 w 2019 r. i w 2020 r.

¹² Na podstawie danych ze sprawozdania M-06 i danych uzyskanych z ZUK.

kanalizacji do oczyszczalni ścieków w latach 2019 i 2020 r. wyniosła odpowiednio 97,3 tys. m³ i 115,3 tys. m³.

Z informacji uzyskanej z ZUK wynika, że na wzrost ilości ścieków o 18 tys. m³ w 2020 r. mogła wpłynąć m.in. modernizacja oczyszczalni ścieków w 2019 r. w związku, z którą przez 3 miesiące zdemontowany był przepływomierz i w porozumieniu z Wodami Polskimi odczyt podawany był jako uśredniony (marzec-maj 2019). Ponadto modernizacja mogła spowodować, że podawane odczyty są mierzone bardziej precyzyjnie, a dodatkowo przebudowano w toku modernizacji także odcinek sieci gdzie wcześniej z okolicznych budynków ścieki z tych posesji spływały kanalizacją do zbiorczej studzienki, a następnie odwożone były na oczyszczalnię wozem asenizacyjnym.

Dodatkowo Prezes ZUK wskazał, że po modernizacji oczyszczalni ścieków zauważono, że podczas opadów deszczu zwiększa się ilość dopływających ścieków do oczyszczalni i szacują, że w ciągu roku 2020 sumaryczna wartość deszczówki wynosi ok 13 tys. m³. W związku z powyższym Spółka podjęła działania zmierzające do zmniejszenia tych wartości tj. zakupiono urządzenie do zadymiania kanalizacji i w miarę możliwości czasowych oraz kadrowych przeprowadzane są kontrole celem wyeliminowania nielegalnych podłączeń.

Prezes ZUK wskazał, że zawsze będzie występować różnica pomiędzy ilością wody sprzedanej, a ilością ścieków oczyszczonych przez oczyszczalnię, która może być przyczyną wielu czynników, np.:

- a) dokładności pomiarowej sposobu rozliczenia za wodę i ścieki,
- b) nieopomiarowanych dodatkowych zrzutów ścieków do systemu, dokonywanych przez odbiorców usług,
- c) ilości wód przypadkowych w systemie kanalizacyjnym, w tym wód infiltracyjnych,
- d) odprowadzania do systemu kanalizacyjnego wód popłuczynach z ujęć wody (SUW Bieganów),
- e) dokładności i rzetelności pomiaru wody bezpowrotnie zużytej,
- f) wprowadzania przez odbiorców usług do systemu ścieków spoza układu pomiarowego (np. z wykorzystywanych własnych, nieopomiarowanych źródeł wody).

W świetle powyższego za bliższą rzeczywistej ilości należy przyjąć wielkość 102,3 tys. m³ ścieków odebranych w 2020 r. systemem kanalizacji zbiorczej, wynikającą z pomniejszenia wskazań licznikowych 115,3 tys. m³ o wartość dopływającej po modernizacji oczyszczalni deszczówki 13 tys. m³.

W badanym okresie w ewidencji gminnej znacząco wzrosła ilość przydomowych oczyszczalni z 87 do 161, zmalała zaś ilość zbiorników bezodpływowych z 325 do 294¹³.

W latach 2019-2020 szacunkowa¹⁴ ilość ścieków oczyszczona przez przydomowe oczyszczalnie wyniosła odpowiednio 11,7 tys. m³ i 21,7 tys. m³, natomiast ilość ścieków odbieranych taborem asenizacyjnym i dowieziona do stacji zlewnej wyniosła odpowiednio 17,1 tys. m³ i 17,5 tys. m³.

Łączna ilość ścieków nieoczyszczonych wyprodukowanych w Gminie w 2019 r. wyniosła 45,1 tys. m³, a w 2020 r. 30,6 tys. m³.

(akta kontroli str. 65-82, 149-150, 171-172, 201-211, 307-309)

¹³ Zmiany te wynikają z wyboru przez mieszkańców w coraz większym zakresie systemów oczyszczalni przydomowych i rezygnacji ze zbiorników, a także z ujawnienia w ewidencji oczyszczalni powstałych w latach minionych.

¹⁴ Wskaźnik 134,8 m³ rocznie na jedną przydomową oczyszczalnię ścieków.

1.2. Na terenie Gminy funkcjonowały dwie oczyszczalnie ścieków wraz z jedną stacją zlewną. Zgodnie z dokumentacją oczyszczalnia posiadała przepustowość na poziomie 162,9 tys. m³/rok, z czego 26,5 tys. m³/rok stanowić mogły ścieki dowożone do oczyszczalni taborem asenizacyjnym.

Wydajność oczyszczalni ścieków nie zapewniłaby możliwości odbioru wszystkich nieoczyszczonych ścieków dostarczonych taborem asenizacyjnym.

Stacja zlewna oraz gminne oczyszczalnie ścieków zapewniały możliwość odebrania i oczyszczenia 42,6% i 55,1% szacunkowej ilości ścieków wytworzonych w latach 2019 i 2020 w nieruchomościach wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe.

(akta kontroli str. 70-82, 307-309)

Prezes ZUK wskazał, że w sytuacji gdy ilość ścieków dowożonych transportem będzie wzrastać może w przyszłości wystąpić problem z ich oczyszczeniem, dlatego w planie inwestycyjnym uwzględniono budowę nowej oczyszczalni ścieków w Bieganowie.

(akta kontroli str. 161)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

W okresie objętym kontrolą Gmina nie zapewniała infrastruktury niezbędnej do odbioru od mieszkańców i oczyszczenia wszystkich wytworzonych na jej terenie nieczystości ciekłych, co w znacznym stopniu ograniczało możliwość prowadzenia prawidłowej gospodarki ściekowej na terenach nieskanalizowanych. Odnotować należy, że podejmowano działania w celu uporządkowania gospodarki ściekowej w Gminie i modernizacji infrastruktury kanalizacyjnej.

2. Przygotowanie urzędu gminy do realizacji zadań związanych z odbieraniem i oczyszczaniem ścieków komunalnych wytworzonych na obszarach nieskanalizowanych.

Opis stanu
faktycznego

Zarządzeniem nr 19/2018 Burmistrza Cybinki z 30 marca 2018 r. wprowadzono regulamin organizacyjny Urzędu Miejskiego w Cybince.

Z treści regulaminu wynika m.in., że czynności niezbędne dla prawidłowego nadzoru nad usuwaniem i unieszkodliwianiem nieczystości ciekłych w tym, m.in.:

- egzekwowanie od właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe obowiązku zawarcia umowy o wywóz nieczystości ciekłych z gminną jednostką organizacyjną (lub z przedsiębiorcą posiadającym zezwolenie),
- wykonywanie czynności związanych z organizacją tzw. zastępczego wywozu nieczystości,
- przyjmowanie i weryfikowanie przekazywanych przez przedsiębiorców posiadających zezwolenie na wywóz nieczystości ciekłych sprawozdań o ilości zebranych ścieków oraz wykazów zawartych i rozwiązanych umów,

nie zostały ujęte wśród zadań komórki organizacyjnej Urzędu zajmującej się gospodarką wodno-ściekową tj. Referatu Gospodarowani Nieruchomościami, Mieniem Komunalnym i Środowiska (RGN), określonych regulaminem organizacyjnym Urzędu, jak i nie zostały przypisane w karcie czynności pracownika referatu.

W regulaminie wpisane zostały zadania dotyczące prowadzenia ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni, zaś w karcie zadań pracownika wskazano wykonywanie zadań w zakresie gospodarowania wodami, ochrony wód i ich zasobów.

Pracownik Urzędu zatrudniony na stanowisku ds. środowiska uczestniczył w październiku 2020 r. w szkoleniu dotyczącym zadań gmin związanych z usuwaniem nieczystości ciekłych – kary finansowe za brak kontroli.

Do prowadzenia ewidencji zbiorników bezodpływowych i oczyszczalni przydomowych wykorzystywano arkusz kalkulacyjny, nie korzystano natomiast ze specjalistycznych aplikacji przy realizacji zadań związanych z gospodarką ściekową. Z oprogramowania specjalistycznego, przy obsłudze spraw z zakresu gospodarki wodno-ściekowej, korzysta natomiast ZUK.

(akta kontroli str. 3-30, 138-142)

Burmistrz wyjaśnił: *Pracownicy Zakładu Usług Komunalnych Cybinka Sp. z o.o. którzy bezpośrednio realizują zadania z gospodarki ściekowej na terenach nieskanalizowanych korzystają z programu specjalistycznego, który prowadzi odczyty na zlewni w Bieganowie, program IT o nazwie SODA.*

W Urzędzie Miejskim natomiast pracownik wykorzystuje oprogramowanie z pakietu Office m.in. program Excel. Jeżeli w przyszłym budżecie gminy na 2022 r. zostaną zapewnione środki na zakup dodatkowego oprogramowania spełniającego oczekiwania, to zostanie zakupione dodatkowe oprogramowanie IT.

(akta kontroli str. 185)

W kontrolowanym okresie do Urzędu nie wpłynęły skargi na działania lub zaniechanie działań, dotyczące prowadzonej gospodarki ściekami.

(akta kontroli str. 303-304)

Stwierdzona
nieprawidłowość

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Prowadzenie spraw z zakresu gospodarki ściekowej nie zostało w sposób formalny przydzielone żadnej komórce organizacyjnej Urzędu ani przypisane w zakresach czynności pracowników. Miało to wpływ na realizację zadań w tym obszarze, zwłaszcza w sytuacji ujawnienia w toku niniejszej kontroli nieprawidłowości w zakresie prowadzonej ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni, weryfikacji sprawozdań podmiotów świadczących usługi asenizacyjne oraz egzekwowania obowiązków właścicieli nieruchomości niepodłączonych do kanalizacji sanitarnej.

Wynikiem takiej realizacji zadań przez Urząd było pozostawianie poza ewidencją 43,2% nieruchomości usytuowanych na terenie nieskanalizowanym¹⁵ na koniec 2020 r. Świadczy to o niewystarczającym nadzorze nad gospodarką ściekową, co stwarza warunki do niekontrolowanego pozbywania się ścieków, a tym samym ryzyko wprowadzania do środowiska naturalnego ścieków w stanie nieoczyszczonym.

Zgodnie ze standardami kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych (Komunikat nr 23 Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2009 r.)¹⁶, struktura organizacyjna jednostki powinna być dostosowana do aktualnych celów i zadań jednostki, a zakres zadań poszczególnych komórek powinien być określony w formie pisemnej w sposób przejrzysty i spójny. Aktualny zakres obowiązków, uprawnień i odpowiedzialności powinien być określony dla każdego pracownika.

(akta kontroli str. 138-142)

¹⁵ 801 nieruchomości nieskanalizowanych wg SG-01, wg. ewidencji 294 ze zbiornikami bezodpływowymi i 161 z oczyszczalniami przydomowymi

¹⁶ Dz. Urz. MF Nr 15, poz. 84. Standardy: 3. Struktura organizacyjna i 4. Delegowanie uprawnień w części II A. Środowisko wewnętrzne.

Burmistrz wyjaśnił: Zadania dotyczące gospodarki ściekowej w Gminie Cybinka realizuje Zakład Usług Komunalnych Cybinka Sp. z o.o., natomiast zgodnie z zapisem w regulaminie organizacyjnym Urzędu Miejskiego w Cybince zadania w zakresie m.in. gospodarki ściekowej realizuje Referat Gospodarowania Nieruchomościami, Mieniem Komunalnym i Środowiska. W regulaminie jest napisane, że ww. referat jest odpowiedzialny za „realizowanie zadań wynikających z ustawy Prawo ochrony środowiska i ustawy o ochronie przyrody” i w tym zapisie ujęte są zadania m.in. z gospodarki ściekami. Z uwagi na specyfikę organizacji funkcjonowania urzędu, wielkość gminy, realizacją zadań dotyczących ochrony środowiska zajmuje się tylko jedna osoba tj. podinspektor ds. ochrony środowiska.

(akta kontroli str. 185)

OCENA CZĄSTKOWA

NIK negatywnie ocenia przygotowanie Urzędu do realizacji zadań związanych z usuwaniem i oczyszczaniem ścieków na obszarach nieskanalizowanych. W regulaminie organizacyjnym jak i zakresie czynności nie przydzielono do prowadzenia spraw z zakresu gospodarki ściekowej. Ocenę tę uzasadniają również nieprawidłowości szczegółowo omówione w obszarze trzecim i czwartym niniejszego wystąpienia, a dotyczące niekompletnej ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków, braku rzetelnej weryfikacji sprawozdań przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie opróżniania zbiorników i transportu nieczystości ciekłych.

3. Egzekwowanie obowiązków właścicieli nieruchomości niepodłączonych do kanalizacji.

Opis stanu faktycznego

3.1. W badanym okresie obowiązywały dwie uchwały Rady Miejskiej w sprawie Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Cybinka. Pierwsza podjęta we wrześniu 2016 r., utraciła moc po uchwaleniu regulaminu w nowym brzmieniu w październiku 2020 r.¹⁷

W obowiązującej wcześniej uchwale w rozdziale 4 regulaminu określono m.in. zasady pozbywania się nieczystości ciekłych z terenu nieruchomości. Regulamin zobowiązywał właścicieli nieruchomości niepodłączonych do sieci kanalizacyjnych do pozbywania się nieczystości ciekłych „z częstotliwością zapewniającą nie dopuszczanie do przepełnienia się ich i wylewania nieczystości ciekłych na powierzchnię gruntu, na podstawie zamówienie właściciela nieruchomości złożonego do podmiotu uprawnionego, z którym podpisał umowę, jednak nie rzadziej niż 4 razy w roku.”

W aktualnie obowiązującej wersji regulaminu (rozdział 2) brak jest zapisu dotyczącego opróżniania zbiornika nie rzadziej niż 4 razy w roku, zobowiązując właścicieli nieruchomości do opróżniania zbiorników z częstotliwością zapewniającą niedopuszczenie do ich przepełnienia odpowiadającą wielkością zużytej wody i pojemności zbiornika. Regulaminy wprowadzały wymóg dostosowania pojemności zbiornika bezodpływowego do potrzeb osób zamieszkujących nieruchomość i ilości wytwarzanych ścieków, jednak nie zawierał wymogu szczelności zbiorników bezodpływowych ani odniesienia do wymagań technicznych wobec tego typu urządzeń¹⁸. W regulaminie uchwalonym w październiku 2020 r. zawarto ogólny wymóg by zbiorniki bezodpływowe i przydomowe oczyszczalnie spełniały wymagania „określone w przepisach odrębnych”.

Oba regulaminy zobowiązywały by po zapelnieniu zbiornika właściciele niezwłocznie zapewnić wywóz ścieków zgodnie z zawartą umową z przedsiębiorcą posiadającym

¹⁷ Uchwała nr XXIII/133/16 z 15 września 2016 r. i uchwała nr XXV/127/20 z 22 października 2020 r.

¹⁸ § 35 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. z 2019 r. poz. 1065). Dalej: *rozporządzenie w sprawie warunków technicznych*.

stosowne zezwolenie na opróżnianie zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości ciekłych.

Projekty obu regulaminów, przed jego przyjęciem, zostały zaopiniowane przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Słubicach.

(akta kontroli str. 118-137)

W Gminie w 2012 r. stosownie do art. 6 ust. 2 uocp przyjęto¹⁹ górną stawkę opłaty ponoszonej przez właścicieli nieruchomości za usługi opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych. W zależności od miejscowości obowiązywały cztery różne stawki wynoszące netto od 6,40 zł/m³ do 10,60 zł/m³ za opróżnienie zbiornika i transport²⁰, zaś w uchwale podjętej w kwietniu 2021 r. ustalono jedną opłatę za opróżnianie zbiornika w wysokości 6,60 zł za 1 m³ nieczystości ciekłych oraz opłatę za transport w wysokości 65-80 zł za kurs w zależności od miejscowości.

Urząd nie kontrolował w badanym okresie przestrzegania górnych stawek za opróżnianie zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości płynnych oraz zaniechał aktualizacji wysokości górnych stawek opłat za opróżnianie zbiorników bezodpływowych.

Według danych przekazanych przez Prezesa ZUK do 15 września 2019 r. stawki za wywóz nieczystości płynnych były zbieżne z określonymi uchwałą z 2012 r. Od 16 września 2019 r. zmienione stawki (nadal cztery) ustalono za kurs lub kurs łączony, co powodowało, że stawki za wywożenie mniejszych ładunków (w zależności od miejscowości, ilości i sposobu transportu) przekraczały górne stawki określone uchwałą z 2012 r.

(akta kontroli str. 54, 159-160, 183-184)

3.2. W Urzędzie zgodnie z obowiązkiem określonym w art. 3 ust. 3 uocp, prowadzono ewidencję zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków w formie elektronicznej²¹. Ewidencja prowadzona była w arkuszu kalkulacyjnym w formie tabelarycznej i zawierała m.in. imię i nazwisko właściciela nieruchomości, jej adres, deklarowane: częstotliwość opróżniania, pojemność i rodzaj zbiornika, liczbę osób zamieszkujących nieruchomość oraz adnotację o zawarciu przez właściciela nieruchomości umowy na usługę opróżniania zbiornika.

Wg ewidencji, na terenie Gminy na koniec 2020 r. znajdowały się 294 zbiorniki bezodpływowe, w stosunku do 325 na koniec 2019 r. Liczba przydomowych oczyszczalni, wg ewidencji wzrosła zaś z 87 w 2019 r. do 161 w 2020 r. Ewidencja nie obejmowała wszystkich nieruchomości niepodłączonych do kanalizacji oraz dla części ujętych w niej zbiorników brak było informacji o częstotliwości opróżniania i ich pojemności. Według danych ze sprawozdania SG-01 „Gospodarka mieszkaniowa i komunalna” za 2020 r. liczba nieruchomości niepodłączonych do sieci kanalizacyjnej wynosiła 801.

(akta kontroli str. 35-53, 151-156)

Dane w zakresie gospodarki wodno-ściekowej ujęte w sprawozdaniach M-06 „Sprawozdanie o wodociągach i kanalizacji” nie były w pełni zgodne ze stanem faktycznym. W 2019 r. i 2020 r. błędnie określono ilość ścieków bytowych odprowadzonych siecią kanalizacyjną (różnice wyniosły: 2019 r. – 16,65 tys. m³, a w 2020 r. – 0,47 tys. m³). Prezes ZUK wskazał, że wynikały one z przyjęcia przez pracownika błędnych założeń oraz z omyłek rachunkowych.

(akta kontroli str. 31-34, 150)

¹⁹ Uchwały Rady Miejskiej w Cybince nr XXVI/156/12 z 30 listopada 2012 i nr XXXI/160/21 z 29 kwietnia 2021 r.

²⁰ Stawka netto 6,40 zł/m³ obowiązywała w niemal w pełni skanalizowanych miejscowościach tj. Cybince i Bieganowie, pozostałe stawki w nieskanalizowanych miejscowościach wynosiły netto 7,90 zł/m³, 9,40 zł/m³ i 10,60 zł/m³.

²¹ Plik MS Excel.

Dane w składanym przez Gminę do GUS sprawozdaniu SG-01 „Gospodarka mieszkaniowa i komunalna” za 2020 r. były prawidłowe, zaś w sprawozdaniu za 2019 r. błędnie wykazano dane dotyczące nieruchomości, w efekcie nie można uznać za rzetelną liczbę 709 nieruchomości mieszkalnych niepodłączonych do kanalizacji. Jak wyjaśnił pracownik Urzędu przyjmowano błędną metodę wyliczenia (dodawano zakończone budowy w danym roku do wartości z roku poprzedniego, zaś w 2020 r. posłużono się danymi z ewidencji gruntów i budynków).

(akta kontroli str. 35-53, 157)

3.3. Z danych w ewidencji wynikało, że 97 ze 455 czyli 21,3% właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe w kontrolowanym okresie miało zawarte umowy na oczyszczanie i wywóz nieczystości ciekłych²².

Jak wyjaśnił Burmistrz, Urząd nie prowadził w latach 2019 i 2020 działań administracyjnych w celu egzekwowania od właścicieli nieruchomości obowiązku zawarcia umowy. Od roku 2020 prowadzona jest akcja informacyjna mająca na celu uświadomienie istnienia takiego obowiązku.

Urząd przeprowadzał akcje informacyjne i kontrole nieruchomości, w toku których weryfikowano umowy na wywóz nieczystości. W grudniu 2020 r. Urząd wezwał 5 losowo wybranych właścicieli nieruchomości do okazania dokumentów: umowy z podmiotem uprawnionym do odbioru nieczystości ciekłych oraz dowodów uiszczenia opłat za usługi wywozu i utylizacji nieczystości ciekłych za okres styczeń – listopad 2020. Wszyscy wezwani właściciele nieruchomości przedstawili dowody wykazujące spełnienie obowiązku wywozu i utylizacji ścieków. Żaden z kontrolowanych właścicieli nie przedstawił pisemnej umowy na wywóz nieczystości ciekłych z firmą asenizacyjną.

(akta kontroli str. 83-117)

Burmistrz w wyjaśnieniach potwierdził, że w Gminie nie organizowano zastępczych wywozów nieczystości w przypadku właścicieli nieruchomości, którzy nie zawarli stosownych umów na opróżnianie zbiorników bezodpływowych.

(akta kontroli str. 181-182)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Ewidencja zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków była niekompletna i nie obejmowała wszystkich nieruchomości niepodłączonych do kanalizacji. Uzupełnianie ewidencji odbywa się doraźnie po złożeniu przez mieszkańca ankiety zawierającej dane dotyczące systemu kanalizacji na jego posesji. Liczba nieruchomości mieszkalnych niepodłączonych do sieci kanalizacyjnej w 2020 r. wynosiła 801, z czego wg ewidencji na koniec 2020 r., zbiornik bezodpływowy lub przydomową oczyszczalnię posiadały odpowiednio 294 i 161 nieruchomości, natomiast zawarcie umowy na wywóz nieczystości ciekłych, wg ewidencji, zadeklarowało 97 właścicieli.

Ponadto ewidencja zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków nie w pełni wskazuje informacje o zawarciu umowy na odbiór ścieków oraz częstotliwości opróżniania zbiorników, które są niezbędne do rzetelnego realizowania celu jej prowadzenia, określonego w art. 3 ust. 3 pkt 1 uopc, tj. kontroli częstotliwości opróżniania zbiorników.

Jak wyjaśnił Burmistrz ewidencja zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków tworzona jest na podstawie oświadczeń właścicieli posesji, ewidencji przydomowych oczyszczalni ścieków współfinansowanych przez Gminę

²² Odnosząc się do całkowitej liczby nieruchomości zlokalizowanych na terenach nieskanalizowanych jedynie 12,1% właścicieli w 2020 r. miało zawarte umowy na wywóz nieczystości ciekłych.

Cybinka. Z racji, iż teren gminy jest prawie w całości zwodociągowany planowane jest podjęcie działań synchronizujących ewidencję zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków z ewidencją nieruchomości posiadających przyłącze wodociągowe. Po zniesieniu obostrzeń w zakresie pandemii planowane jest sukcesywne kontrolowanie nieruchomości nie zgłoszonych do ewidencji pod kątem sposobu zagospodarowania nieczystości ciekłych połączone z trwającą już akcją informacyjną o obowiązku jaki ciąży na właścicielach nieruchomości co do zgłaszania sposobu gospodarowania ściekami.

(akta kontroli str. 151-156, 185)

2. Gmina nie egzekwowała od właścicieli nieruchomości niepodłączonych do kanalizacji obowiązku zawarcia umowy na odbiór nieczystości ciekłych, o którym mowa w art. 6 ust 1 uocp. Według ewidencji, umowę na usługę opróżniania zbiorników bezodpływowych²³ posiadało jedynie 21,3% właścicieli nieruchomości niepodłączonych do kanalizacji.

W 2020 r. Urząd przeprowadził kontrolę, o której mowa w art. 6 ust. 5a uocp, jedynie 5 nieruchomości, co stanowiło 0,62 % ogółu (czyli 801) niepodłączonych nieruchomości do sieci kanalizacyjnej i 1,44% z 346 nieruchomości²⁴, co do których Urząd nie posiadał informacji o rodzaju stosowanego w nich systemu kanalizacji.

Jak wyjaśnił Burmistrz 10 grudnia 2020 r. wezwano losowo wybranych właścicieli posesji z terenu gminy do okazania umowy z podmiotem uprawnionym do odbioru nieczystości ciekłych oraz dowodów uiszczenia opłat za usługi wywozu i utylizacji nieczystości ciekłych za okres styczeń-listopad 2020 r. Do wezwania został dołączony załącznik pn. Obowiązki właścicieli nieruchomości w zakresie gospodarki ściekami komunalnymi. Wezwani właściciele przedstawili kopie dokumentów potwierdzających systematyczny wywóz nieczystości z posesji.

W toku kontroli ustalono ponadto, że dodatkowo w reakcji na przesłaną w 2019 r. do Urzędu informację, przeprowadzono jedno postępowanie administracyjne w związku z podejrzeniem samowolnego wykopu szamba oraz odprowadzania ścieków do gruntu nie stwierdzając nieprawidłowości.

Jak wyjaśnił Burmistrz Urząd nie zidentyfikował nieruchomości, która nie byłaby wyposażona w żadną instalację do gromadzenia lub oczyszczania ścieków komunalnych. W 2019 r. na zgłoszenie o podejrzenie nielegalnego wykopu szamba i odprowadzania ścieków w grunt wszczęto postępowanie administracyjne, które doprowadziło do ustalenia, że ścieki z nieruchomości odprowadzane są poprzez przydomowy kolektor ściekowy do kolektora odbiorczego kanalizacji miejskiej. W tej samej sprawie Zakład Usług Komunalnych Cybinka sp. z o.o. przy udziale pracowników urzędu przeprowadził kontrolę szczelności instalacji ściekowej (zadymienie).

(akta kontroli str. 83-117, 151-156, 181)

Gmina nie realizowała również obowiązku wynikającego z art. 6 ust. 6 uocp, dotyczącego organizowania tzw. zastępczych wywozów nieczystości ciekłych w przypadku gdy właściciele nieruchomości nie zawarli umowy na opróżnianie zbiorników bezodpływowych.

W sytuacji, gdy 78,7% właścicieli nieruchomości ujętych w ewidencji zadeklarowało, że nie zawarło stosownych umów z przedsiębiorcą świadczącym usługi opróżniania zbiorników bezodpływowych, liczba niewydanych decyzji o zastępczym wywozie

---

²³ 97 ze 455 w ewidencji w 2020 r.

²⁴ 801 nieruchomości na terenie nieskanalizowanym, w ewidencji łącznie zbiorników bezodpływowych i oczyszczalni przydomowych 455.

powinna wynosić co najmniej 358 w 2020 r.²⁵ Zgodnie z art. 6 ust. 11 uocp opłaty za zastępcze opróżnianie zbiorników stanowią dochód gminy.

Uwzględniając szacunkową ilość ścieków nieoczyszczonych, która znalazła się poza gminnym systemem gospodarki ściekowej (45,1 tys. m³ w 2019 r. i 17,6 tys. m³ w 2020 r.), w związku z niewydawaniem decyzji o zastępczym wywozie, szacunkowa wysokość nienaliczonych z tego tytułu opłat, przy zastosowaniu uśrednionej²⁶ uchwalonej w Gminie górnej stawce netto 9,30 zł za wywóz 1 m³ nieczystości ciekłych, mogłyby wynieść w 2019 r. 419,1 tys. zł, zaś w 2020 r. 163,4 tys. zł.

Jak wyjaśnił Burmistrz organ nie posiada wiedzy nt. przypadków, które wymagałyby organizowania odbierania odpadów komunalnych oraz opróżniania zbiorników, dlatego też nie prowadziła takowego wywozu. Urząd jest przygotowany organizacyjnie do wykonywania zastępczych wywozów nieczystości poprzez Zakład Usług Komunalnych Cybinka sp. z o.o.

(akta kontroli str. 70-71, 151-156, 167-170, 181-182)

3. W sprawozdaniach SG-01 za 2019 r. (statystyka gminy: Gospodarka mieszkaniowa i komunalna, oddzielnie składanych dla miasta i oddzielnie dla pozostałej części gminy) złożonych przez Gminę do GUS błędnie wykazano dane dotyczące nieruchomości, w efekcie nie można uznać za rzetelną liczbę 709²⁷ nieruchomości mieszkalnych niepodłączonych do kanalizacji.

Pracownik Urzędu wyjaśnił: „Wyjaśniając różnicę w liczbie nieruchomości mieszkalnych niepodłączonych do sieci kanalizacyjnej, która za 2019 r. została wykazana w ilości 709, a za 2020 r. w ilości 801 informuję, że powyższa rozbieżność nie jest spowodowana wybudowaniem nowych budynku mieszkalnych na terenie gminy Cybinka, a jest wynikiem ich ujawnienia. Określając liczbę ww. nieruchomości w poszczególnych latach posłużono się różnicą między liczbą budynków mieszkalnych na terenie gminy, a liczbą budynków mieszkalnych podłączonych do sieci kanalizacyjnej zawartych w sprawozdaniach SG-01. Liczbę budynków mieszkalnych za 2019 r. zawartą w ww. sprawozdaniu określono poprzez zwiększenie przedmiotowej liczby za 2018 r. o ilość zakończonych budów budynków mieszkalnych. Wykonując natomiast sprawozdanie za 2020 r. zmieniono podejście i dodatkowo posłużono się ewidencją gruntów i budynków (EWOPIS) prowadzoną przez Starostwo Powiatowe w Słubicach. W czasie wykonywania sprawozdania za 2020 r. dostrzeżono rozbieżności między dwoma sposobami określenia przedmiotowej liczby budynków. Uznano, że dane zawarte w ewidencji gruntów i budynków powinny zostać przyjęte za prawidłowe (...).”

(akta kontroli str. 35-53, 157)

4. Zgodnie z art. 4 ust. 2 pkt 3 uocp Regulamin określa szczegółowe zasady utrzymania czystości i porządku na terenie gminy dotyczące częstotliwości i sposobu pozbywania się odpadów komunalnych i nieczystości ciekłych z terenu nieruchomości oraz z terenów przeznaczonych do użytku publicznego.

NIK wskazuje, że prawidłowe wykonanie ww. upoważnienia ustawowego wymaga precyzyjnego i jasnego określenia częstotliwości pozbywania się nieczystości ciekłych, tak aby adresat uchwały nie miał żadnych wątpliwości co do tego, jaką regułą postępowania wyznacza dany przepis, a organ stosujący ten przepis

²⁵ W tej liczbie nie uwzględniono nieruchomości nie ujętych w ewidencji, w liczbie 346 w 2020 r.

²⁶ Średnia stawka netto dla miejscowości nieskanalizowanych za 1 m³ nieczystości – 7,90 zł, 9,40 zł i 10,60 zł.

²⁷ Będącej wynikiem działania: 658+777-648-78, czyli ilości budynków ogółem pomniejszonej o budynki z przyłączem kanalizacyjnym

wiedział, w jaki sposób go zinterpretować. Tylko w takiej sytuacji delegacja ustawowa jest spełniona²⁸.

W obowiązującym w gminie regulaminie określonym uchwałą z października 2020 r. nie dość precyzyjnie określono częstotliwość pozbywania się nieczystości ciekłych przez mieszkańców. Regulamin (§ 7 pkt 2) zobowiązuje właścicieli nieruchomości do opróżniania zbiorników z częstotliwością zapewniającą niedopuszczenie do ich przepełnienia odpowiadającą wielkością zużytej wody i pojemności zbiornika.

W wyjaśnieniach Burmistrz wykazał, że wywóz nieczystości określony sztywno w uchwale jest zbędny w obliczu uregulowania obowiązkowego wywozu adekwatnie do potrzeb mieszkańca. W gminie znajdują się nieruchomości, które zamieszkują osoby starsze, samotne, posiadające duże zbiorniki bezodpływowe, dla których obowiązkowy wywóz raz na kwartał byłby nieadekwatnym i generującym nieuzasadnione koszty obowiązkiem. Zgodnie z ustawą wywóz nieczystości musi odbywać się systematycznie. Zdaniem Burmistrza zapis nowego regulaminu wpisuje się w ten ustawowy obowiązek.

(akta kontroli str. 129, 182)

OCENA CZĄSTKOWA

NIK ocenia negatywnie egzekwowanie przez Gminę obowiązków właścicieli nieruchomości niepodłączonych do kanalizacji sanitarnej. Prowadzona w Urzędzie ewidencja zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków była niekompletna, a zakres gromadzonych w niej danych nie pozwalał na bieżące monitorowanie realizacji obowiązków przez właścicieli nieruchomości. Gmina nie podejmowała skutecznych działań w celu kontroli realizacji przez właścicieli nieruchomości obowiązku opróżniania zbiorników bezodpływowych i nie organizowała zastępczych wywozów nieczystości w przypadku właścicieli nieruchomości, którzy nie zawarli stosownych umów.

4. Egzekwowanie przestrzegania obowiązków od przedsiębiorców prowadzących usługi opróżniania zbiorników i transportu nieczystości ciekłych

Opis stanu faktycznego

W Gminie zostały określone²⁹ wymogi jakie powinien spełniać przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych. W uchwale określono m.in. wymagania dotyczące wyposażenia technicznego pojazdów asenizacyjnych przeznaczonych do świadczenia usług oraz zaplecza technicznego i zabiegów sanitarnych i porządkowych związanych ze świadczonymi usługami.

(akta kontroli str. 146-148)

Na terenie Gminy w okresie objętym kontrolą pięć podmiotów posiadało zezwolenia, o których mowa w art. 7 ust. 1 uocp na prowadzenie działalności asenizacyjnej i świadczyło usługi³⁰. Z wyjątkiem jednego wszyscy przedsiębiorcy posiadający zezwolenia wywiązywali się z obowiązku wynikającego z art. 9o ust. 1 ww. ustawy, dotyczącego sporządzania sprawozdań kwartalnych i składali je w Urzędzie terminowo. Złożone sprawozdania zawierały niezbędne dane tj. o ilości nieczystości

²⁸ Por. np. wyrok WSA w Olsztynie z 12 marca 2019 w sprawie II SA/OI 123/19 (lex nr 2638211), czy też wyrok WSA w Łodzi z dnia 10 lutego 2021 r. w sprawie II SA/Łd 738/20 (LEX nr 3125767).

²⁹ Uchwała Rady Miejskiej w Cybince nr XVII/198/12 z 27 marca 2012 r.

³⁰ Jeden przedsiębiorca stracił zezwolenie z końcem 2020 r., zaś inny uzyskał w marcu 2021 r.

przekazanych do stacji zlewnych, odebranych z obszaru Gminy, nieczystości bytowych (ze wskazaniem nazwy stacji zlewnej, do której zostały przekazane). Dodatkowo do sprawozdań załączano informacje o liczbie właścicieli nieruchomości, od których zostały odebrane nieczystości ciekłe oraz wykazy właścicieli nieruchomości, z którymi w okresie objętym sprawozdaniem przedsiębiorca zawarł umowy na opróżnianie zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości ciekłych oraz wykaz właścicieli nieruchomości, z którymi umowy te uległy rozwiązaniu lub wygasły, albo też imienne listy właścicieli nieruchomości, od których zostały odebrane nieczystości ciekłe. Ilości ścieków dostarczonych do stacji zlewnej, wynikające ze sprawozdań największego z odbiorców nieczystości były zbieżne z danymi uzyskanymi od operatora zlewni.

(akta kontroli str. 145, 198-209, 217-302)

Stwierdzona
nieprawidłowość

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Jeden z podmiotów uprawnionych do wywozu nieczystości ciekłych nie złożył kwartalnych sprawozdań za okres od pierwszego do czwartego kwartału 2020 r., złożył natomiast w dniu 01.02.2021 r. sprawozdanie zawierające informację „za rok 2020” i wskazujące, że przedsiębiorca z obszaru gminy Cybinka odebrał nieczystości ciekłe w ilości 565,92 m³.

Stosownie do art. 9o ust.1 uocp podmiot prowadzący działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych jest obowiązany do sporządzania kwartalnych sprawozdań.

W powyższej sprawie nie zostało wystosowane do podmiotu, który przekazał ww. dokument, wezwanie do jego uzupełnienia, o którym mowa w art. 9p ust. 2 uocp, ani nie naliczono kar określonych w art. 9xb tej ustawy.

Szacunkowa wartość kary administracyjnej jaką Urząd mógłby nałożyć na przedsiębiorcę nie realizującego obowiązku sprawozdawczego, wyniosłaby 49,7 tys. zł:

- za okres od 24 czerwca 2020 r.³¹ do 1 lutego 2021 r. – 272 dni – 22,2 tys. zł
- za okres od 1 sierpnia 2020 r. do 1 lutego 2021 r. – 184 dni – 18,4 tys. zł
- za okres od 2 listopada 2020 r. do 1 lutego 2021 r. – 91 dni – 9,1 tys. zł.

(akta kontroli str. 226-229)

Jak wyjaśnił Burmistrz, sprawozdania w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych składane są z wykorzystaniem wzoru opracowanego i ogłoszonego przez Ministerstwo Klimatu i Środowiska. Weryfikowanie następuje w momencie dostarczenia sprawozdania do urzędu. Z racji, iż pracownik na stanowisku ds. środowiska wykonuje obowiązki w całym zakresie tematycznym nie zauważył naniesionej przez podmiot uprawniony do wywozu nieczystości poprawki na druku. W związku ze stwierdzeniem pomyłki

³¹ Ustawą z 14 maja 2020 r. o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań osłonowych w związku z rozprzestrzenieniem się wirusa SARS-CoV-2 (Dz. U. z 2020 r. poz. 875) uchylony bowiem został art. 15zrz ustawy z 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych tj. przepis zawieszający bieg terminów przewidzianych przepisami prawa administracyjnego. Jak wynika z art. 68 ust. 2 ustawy z 14 maja 2020 r. o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań osłonowych w związku z rozprzestrzenieniem się wirusa SARS-CoV-2 (Dz. U. z 2020 r. poz. 875), terminy, o których mowa w art. 15 zrz ust. 1 ustawy zmienianej, których bieg uległ zawieszeniu na podstawie art. 15 zrz ust. 1, będą dalej po upływie 7 dni od dnia wejścia w życie ustawy. Ustawa z 14 maja 2020 r. weszła w życie 16 maja 2020 r. a zatem od 24 maja 2020 r. zaczęły biec dalej zawieszane terminy przewidziane przepisami prawa administracyjnego. Zawieszenie biegu terminów przewidzianych przepisami prawa administracyjnego trwało od 31 marca 2020 r. do 23 maja 2020 r.

planuje się niezwłocznie wszczęcie postępowania wyjaśniającego w stosunku do podmiotu, który złożył niepoprawne sprawozdanie.

(akta kontroli str. 186)

OCENA CZĄSTKOWA

NIK negatywnie ocenia egzekwowanie przez Gminę przestrzegania obowiązków od przedsiębiorców prowadzących usługi opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych. Pomimo, że w Gminie wprowadzono wymagania jakie powinien spełniać przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia na świadczenie usług asenizacyjnych, to Urząd nie podejmował działań wobec przedsiębiorcy niedopełniającego obowiązku terminowego sporządzania sprawozdań w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Określenie zakresu czynności komórek organizacyjnych i pracowników Urzędu, który zapewni skuteczny nadzór nad usuwaniem i oczyszczaniem ścieków na obszarach Gminy nieobjętych kanalizacją.
2. Aktualizację ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków oraz uzupełnienie jej o informacje umożliwiające wykonywanie na jej podstawie kontroli częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych.
3. Dokonanie korekty danych w sprawozdaniu SG-01 za 2019 r.
4. Doprecyzowanie zapisów regulaminu utrzymania czystości i porządku w gminie w zakresie częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych przez mieszkańców.
5. Podejmowanie działań wobec przedsiębiorców niedopełniających obowiązków terminowego przedkładania sprawozdań z działalności gospodarczej w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych.
6. Podjęcie działań w celu:
  - egzekwowania od właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorki bezodpływowe obowiązku zawarcia umowy na wywóz nieczystości ciekłych;
  - przeprowadzania kontroli częstotliwości opróżniania zbiorników;
  - wydawania decyzji w sprawie wywozu zastępczego nieczystości wobec wszystkich właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe, którzy nie realizują obowiązku ich opróżniania.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Zielonej Górze. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku zgłoszenia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Zielona Góra, ... czerwca 2021 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Zielonej Górze
p.o. Dyrektora
Włodzimierz Stobrawa

Kontroler
Paweł Pawlak
główny specjalista kontroli państwowej

.....
podpis

.....
podpis